

منطقه‌ای که رقابت‌های ژئوپلتیک در آن در حال تنگاتنگ شدن است

باید‌های استراتژیک حضور ایران در شاخ آفریقا

تبعات تهدیدزایی برای صنعت انرژی و تجارت بین‌المللی در پی خواهد داشت و تبعات پدیدار شدن دزدان دریایی در این منطقه و جنگ تحمیلی علیه ملت یمن، تجربه‌های زیان‌بخشی برای اقتصاد و بازار جهانی بوده است.
۴- به عنوان گذرگاه دریایی راهبردی برای تحرکات نظامی غرب در منطقه خلیج فارس و در چپه مبارزه با تروریسم مطرح است.اهمیت آن در عرصه جنگ یمن و هرگونه تحول و تغییر در موازنه قدرت در آن به‌خوبی ملموس بوده است.
شاین منطقه راهبردی در منازعه‌ها، رقابت‌ها و موازنه و تقاطع رژیم‌صهیونیستی و بین‌المللی، جایگاه ممتازی دارد و در تحولات اواخر جنگ سرد و رخداد‌های نظامی یمن، مصادیق بارزی از اهمیت بوقیعت بناور و جزایر این منطقه است، به‌طور سنتی این منطقه همچنان عرصه تقابل و تقاطع رژیم‌صهیونیستی و جبهه مقاومت و پایداری به رهبری ایران است.

۱-طی سال‌های گذشته به ویژه پس از حمله دوامندهانائلاف عربی به فرماندهی ریاض علیه ملت مظلوم و انقلابی یمن و جهت تکمیل دایره محاصره علیه ملت مقاوم آن، کشورهای عربی حاشیه خلیج‌فارس از جمله عربستان سعودی، قطر و امارات متحده عربی به سمت ایجاد پایگاه نظامی و دریافت تسهیلات دریایی و هوایی از کشورهای منطقه شاخ افریقا حرکت کرده و ترکیه نیز در چنین فضا و اوضاعی، فرصت طلبانه به تقویت حضور خود در این منطقه در ایجاد مختلف از جمله نظامی- امنیتی پرداخته‌اند.
۲-تصرف چنین شرایط امنیتی آشفته‌ای، رژیم‌صهیونیستی را تحت فشارنمین نتایجاهونخست‌وزیر آن به منطقه شرق افریقاقرار داد امنیتی (بخش عمده بندهای آن هنوز سری است) با هفت کشور

عربی به فرماندهی ریاض علیه ملت مظلوم و انقلابی یمن و جهت تکمیل دایره محاصره علیه ملت مقاوم آن، کشورهای عربی حاشیه خلیج‌فارس از جمله عربستان سعودی، قطر و امارات متحده عربی به سمت ایجاد پایگاه نظامی و دریافت تسهیلات دریایی و هوایی از کشورهای منطقه شاخ افریقا حرکت کرده و ترکیه نیز در چنین فضا و اوضاعی، فرصت طلبانه به تقویت حضور خود در این منطقه در ایجاد مختلف از جمله نظامی- امنیتی پرداخته‌اند.
۲-تصرف چنین شرایط امنیتی آشفته‌ای، رژیم‌صهیونیستی را تحت فشارنمین نتایجاهونخست‌وزیر آن به منطقه شرق افریقاقرار داد امنیتی (بخش عمده بندهای آن هنوز سری است) با هفت کشور

عربی به فرماندهی ریاض علیه ملت مظلوم و انقلابی یمن و جهت تکمیل دایره محاصره علیه ملت مقاوم آن، کشورهای عربی حاشیه خلیج‌فارس از جمله عربستان سعودی، قطر و امارات متحده عربی به سمت ایجاد پایگاه نظامی و دریافت تسهیلات دریایی و هوایی از کشورهای منطقه شاخ افریقا حرکت کرده و ترکیه نیز در چنین فضا و اوضاعی، فرصت طلبانه به تقویت حضور خود در این منطقه در ایجاد مختلف از جمله نظامی- امنیتی پرداخته‌اند.
۲-تصرف چنین شرایط امنیتی آشفته‌ای، رژیم‌صهیونیستی را تحت فشارنمین نتایجاهونخست‌وزیر آن به منطقه شرق افریقاقرار داد امنیتی (بخش عمده بندهای آن هنوز سری است) با هفت کشور

عربی به فرماندهی ریاض علیه ملت مظلوم و انقلابی یمن و جهت تکمیل دایره محاصره علیه ملت مقاوم آن، کشورهای عربی حاشیه خلیج‌فارس از جمله عربستان سعودی، قطر و امارات متحده عربی به سمت ایجاد پایگاه نظامی و دریافت تسهیلات دریایی و هوایی از کشورهای منطقه شاخ افریقا حرکت کرده و ترکیه نیز در چنین فضا و اوضاعی، فرصت طلبانه به تقویت حضور خود در این منطقه در ایجاد مختلف از جمله نظامی- امنیتی پرداخته‌اند.
۲-تصرف چنین شرایط امنیتی آشفته‌ای، رژیم‌صهیونیستی را تحت فشارنمین نتایجاهونخست‌وزیر آن به منطقه شرق افریقاقرار داد امنیتی (بخش عمده بندهای آن هنوز سری است) با هفت کشور

چالش دکتر سیدمرتضی‌ماطهر

روسیه محور اختلافات در اتحادیه اروپا

شکاف شرق و غرب اروپا بر سر روسیه

روابط با روسیه، خواهان قطع وابستگی کشورهای اتحادیه اروپا به روسیه در زمینه گازی‌اند.

■ **خط لوله گازی جدید**

تحریم‌های جدید امریکا که پروژه نورد استریم- ۲ را هدف یک چارچوب کلی تر ادامه روابط با روسیه، باعث بروز اختلاف و دودستگی بین کشورهای اتحادیه اروپا شده است. برخی از این کشورها که در دیر باز روابط گسترده تجاری و اقتصادی با روسیه شده و واکنش مسکو را برانگیخته است. روسیه پس از وقوع دو بحران گازی با اوکراین در سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۰۹ مبادرت به احداث خط لوله‌های گازی جدید در شمال و جنوب اروپا کرد. در این چارچوب خط لوله گازی نورداستریم- ۱ را در شمال اروپا احداث کردند که از سال ۲۰۱۱ به آلمان گاز می‌رساند، روسیه با احداث یک خط لوله گازی نورد استریم- ۲ به‌موازات خط لوله گازی نورد استریم- ۱ در صدها استت تا اوکراین را از مسیر انرژی‌تی می‌دانند مانند لهستان و جمهوری‌های بالتیک خواهان ادامه تحریم‌ها علیه روسیه هستند. ضمن اینکه کشورهای اسلند نیز به روسیه وابسته هستند.
انرژی هستند. در برهه کنونی محور موافقان و مخالفان روابط با روسیه در اتحادیه اروپا مسئله بر مناسبات مسکو و بروکسل در زمینه انرژی متمرکز شده است. با توجه به اینکه موافقان روابط با روسیه خواهان ادامه و گسترش همکاری با مسکو در زمینه انرژی به ویژه تداوم صادرات گازی روسیه به اروپا هستند، اما مخالفان

در عرصه انرژی هستند. ضمن اینکه تأثیر منفی اقتصادی

جهاد

سرسوزبین‌الملل ۸۸۴۹۸۴۴

شنبه ۲۱ مرداد ۱۳۹۶ | ۱۹ ذی‌القمده ۱۴۳۸ |

نگاهی به دلایل عقب‌نشینی عربستان از موضع خود در سوریه

جبر پذیرش اسد در ریاض

■ **سیدر حیم نعمتی**

این روزها اخبار ضد و نقیضی از سیاست ال سعود در سوریه شنیده می‌شود. ابتدا رسانه‌هایی مثل شبکه تلویزیونی روسیا‌الیوم و راشاتودی به نقل از معارضان خبر از تغییر موضع سعودی‌ها در قبال سرنوشت بشار اسد دادند. این خبر مربوط می‌شد به نشست مشترکی که عادل الجبیر، وزیر خارجه ال‌سعود با معارضان سوری داشت و در این نشست به آنها تأکید کرده بود دیگر نباید بر لزوم برکناری بشار اسد از ریاست جمهوری سوری اصراری داشته باشند و با باقی ماندن اسد در دوره انتقالی، تنها مسئله این خواهد بود که در مذاکرات ژنو بر سسر اختیارات و مدت زمان دوره انتقالی بحث کنند. تنها یک روز بعد انتشار این خبر بود که وزارت خارجه سعودی با انتشار بیانیه‌ای سخنان منسوب به الجبیر را تکذیب کرد و بر این نکته تأکید داشت که ریاض همچنان از دستبائی به توافقی بین‌المللی در خصوص آینده سوریه که بشار اسد نقشی در آن نداشته باشد، حمایت می‌کند. با وجود این بیانیه، گزارش پایگاه خبری العهد بعد از تکذیب وزارت خارجه سعودی نشان می‌دهد مسئله جدی‌تر از آن چیزی است که تصور می‌شد و شروط ال سعود برای معارضان سوری بسیار فراتر از سرنوشت سیاسی بشار اسد است. مجموع این اخبار تصویری از تقلاي پاندولی ال‌سعود را در مورد سوریه نشان می‌دهد که از یک طرف تکرار مواضع قبلی است و از طرف مقابل نقض همان مواضع.

■ **پیش شرط‌هایی برای معارضان**

پایگاه خبری العهد ا نامه‌ای می‌گوید که الجبیر برای هیئت عالی مذاکره کننده مخالفان سوریه مستقر در ریاض فرستاده بود. دست‌کم پنج بند در این نامه دیده می‌شود که هر کدام اهمیت خاص خود را دارد و تنها در بند نخست است که نه تنها حضور بشار اسد در دوره انتقالی پذیرفته شده بلکه «حق وی برای نامزدی در دور بعد از ریاست جمهوری» هم تأیید شده است. تضمین حفظ ارتش و دستگاه امنیتی و عدم فروپاشی نهادهای حکومتی، تضمین سلامت و مشارکت اقلیت‌ها در دولت آینده سوریه، پایان اقدامات مسلحانه و وجود سلاح سنگین به خصوص در ادلب و همکاری بین ارتش آزاد با ارتش سوریه با گروه‌های تروریستی از دیگر بندهای این نامه هستند. همانطور که دیده می‌شود بندهای این نامه دلالت بر مواردی گسترده‌تر از صرف سرنوشت سیاسی بشار اسد دارند به گونه‌ای که هر یک از این بندها می‌توانند به تنهایی یک چرخ‌شاسی در مواضع قبلی ال سعود در جنگ سوریه باشند. برای مثال سعودی‌ها قبلاً چندان به صراحت از سرنوشت سیاسی اقلیت‌ها و به خصوص کردها نمی‌گفتند چنان که جایی برای این اقلیت‌ها در هیئت‌هایی دیده نمی‌شد که از سوی ال سعود به عنوان هیئت عالی معارضان روانه مذاکرات ژنو یا اسانه می‌شدند. حالا در این نامه نه تنها حفاظت از اقلیت‌ها مطرح می‌شود بلکه از مشارکت آنها در دولت آینده هم گفته می‌شود. همکاری با ارتش سوریه برای جنگ با گروه‌های تروریستی و پایان دادن به اقدامات مسلحانه و به خصوص خارج کردن سلاح سنگین از دست مخالفان حاضر در ادلب از دیگر موارد قابل توجهی است که نشان می‌دهد ال سعود دیگر نه تنها از رویکرد قبلی از ارتش شدید درگیری بین مخالفان ارتش سوریه و متحدانش ندارد بلکه حالا به نوعی همکاری بین این دو است. در واقع، طرح این بندها در نامه الجبیر به هیئت عالی مذاکره کننده مخالفان به معنای گذاشتن پیش‌شرط‌هایی برای آن‌هاست تا با پذیرش آنها کارت سبز سعودی را برای شرکت در مذاکرات آینده ژنو به دست بیاورند و از حمایت ریاض هم برخوردار باشند. با وجود این تکذیب بعدی وزارت خارجه شک و تردیدی‌ها در نسبت به این نامه و اصل چنین رویکردی در ال‌سعود ایجاد کرده است هر چند در نامه نشانه‌هایی از اصالت آن دیده می‌شود.

■ **دلایل تغییر رویکرد**

در نامه الجبیر بر این نکته تأکید شده که «رود به مذاکرات بر اساس دیدگاهی جدید که منطبق بر واقعیت‌های میدانی و وضعیت بین‌المللی جدید باشد، ضرورت دارد.» علاوه بر این او به معارضان هشدار داده است اگر خود را با این دیدگاه منطبق کنند «قدرت‌های بزرگ که شاید به دنبال راهکاری خارج از معارضه بگردند.» از اتفاق در ماه‌های اخیر پیش آمده که گویا الجبیر با توجه به آن دو اتفاق این جملات را نوشته است. اتفاق نخست دو ماه قبل با توافق روسیه و امریکا و مشارکت اردن شد آمد که باعث به وجود آمدن منطقه کاهش تنش در جنوب غرب سوریه شد. روسیه تا قبل از آن و طی

مذاکرات آستانه توانسته بود با همکاری ایران و ترکیه مناطق چهارگانه کاهش تنش ایجاد کند اما امریکا در جریان نقشی نداشت و منطقه جدید به معنای کشاندن امریکا به یک نوع همکاری جدید با روسیه بود. به این ترتیب، اگر گروه‌های مخالف مثل قبل اصرار به ادامه درگیری با ارتش سوریه و متحدانش داشته باشند نمی‌توانند جایی در این نوع همکاری داشته باشند و به طور طبیعی از معادلات سیاسی و روند مذاکرات هم کنار می‌روند. این اتفاق میدانی با آن جملات منکسش شده که می‌تواند اصالت نامه الجبیر با وجود تکذیب وزارت خارجه سعودی را تأیید کند اما دست‌کم برخی از بندهای نامه با توجه به تنش جاری در خلیج فارس تنظیم شده است. دو ماه است که ال سعود به همراه مصر، امارات متحده عربی و بحرین ائتلاف ضد قطری به راه انداخته‌اند و تحلیل برخی از بندهای نامه الجبیر ناشی از این جریان است که به جای ضدیث با نظام سوریه، بیشتر به معنای تقابل با دخالت قطر در سوریه است. برای مثال تأکید بر خروج سلاح سنگین از ادلب یا توجه به تجمع گروه‌های مورد حمایت قطر در این استان سوریه در همین جهت است با همکاری ارتش آزاد با ارتش سوریه برای جنگ با گروه‌های تروریستی می‌تواند به معنای همکاری برای جنگ با گروه‌هایی باشد که مورد حمایت قطر هستند و ال سعود آنها را تروریستی می‌خواند. بنابراین وضعیت جدید میدانی در سوریه و تنش سعودی با قطر دو دلیل اصلی برای تأیید اصالت و تدوین نامه‌ای است که الجبیر نوشته و بر مبنای این دو دلیل تغییر رویکرد ال سعود در جنگ سوریه توصیه می‌شود.

■ **صفت‌بندی‌های جدید**

جداى از وضعیت جدید میدانی با تنش با قطر، یک دلیل قابل توجه دیگر برای تغییر رویکرد سعودی‌ها در قبال سوریه در آرایش سیاسی و صفت‌بندی‌هایی است که تفاوت‌هایی قابل توجه نسبت به گذشته دارند. یکی از این صفت‌بندی‌ها در خود هیئت‌های معارضان ایجاد شده است که پیش‌در آمدن قبل از هفتمین دور مذاکرات ژنو دیده شد. قبل از آن مذاکرات بود که ترکیب هیئت مخالفان در مذاکرات میدل به یک چالش قابل توجه شد چنان که قبل از مذاکرات ژنو، سعودی‌ها می‌خواستند شخصیت‌های مورد حمایت قطر و نمایندگان اخوان المسلمین را از هیئت مخالفان حذف کنند. این تلاش سعودی‌ها در حالی بود که سه فهرست از سوی سه هیئت اصلی مخالفان مطرح بود تا ترکیب نهایی هیئت عالی مخالفان از این سه فهرست تشکیل شود. این سه هیئت عبارتند از: هیئت‌های مستقر در مسکو، قاهره و ریاض که به نام همین شهرها خوانده می‌شوند و سعودی‌ها سعی داشتند تا هیئت ریاض به سرپرستی ریاض حجاب دست برتر در ترکیب نهایی داشته باشد. حالا این سه هیئت خود را برای کنفرانس ژنو آماده می‌کنند و سعودی‌ها می‌خواهند با دعوت مخالفان به ریاض ترکیب نهایی را در این شهر و قبل از راهی شدن به ژنو تعیین کنند. به نظر می‌رسد سعودی‌ها در این ترکیب ائتلافی هیئت‌های ریاض و قاهره را با توجه به نوع همکاری با هیئت مسکو مد نظر دارند چنان که گزاره‌گیری ریاض حجاب از سمت فعلی به عنوان هماهنگ‌کننده هیئت عالی مذاکره کننده و تبدیل احمد الجریا به چهره اول معارضان دلالت این امر دارد. در این میان، شخصیت‌هایی وابسته به قطر مثل معاذ الخلیطب و محمد الحافظ از قبل کنار گذاشته شدند و سعودی‌ها برای جلب رضایت مصر قبول کرده‌اند تا عناصر اخوان المسلمین جایی در ترکیب نهایی هیئت مخالفان نداشته باشند. مفاد نامه الجبیر بی تردید مورد رضایت هیئت مسکو است که مشهور به رمنش در برابر نظام سوریه است و سیاست دولت مصر نیز نشان می‌دهد با مفاد این نامه هماهنگ است. به هر حال، نامه منسوب به الجبیر اقتدر، نشانه و دلایل تأیید دارد که به سختی می‌توان در اصالت این نامه و مفاد آن شک کرد و بنیابه وزارت خارجه ال سعود را هم باید سرپوشی تلقی کرد که سعودی‌ها می‌خواهند روی تغییر موضع قطر بگذارند. با وجود این، تغییر موضع سعودی‌ها را نمی‌توان به اختیار و بر مبنای اولویت‌های آنها دانست و بیشتر ناشی از شرایط و جبر بین‌المللی و منطقه‌ای است. به عبارت دیگر، ال سعود به دلیل این شرایط است که مجبور به تغییر رویکرد خود شده در حالی که تمایل اصلی‌اش همان موضع سابق از سقوط نظام سوریه است. به همین جهت است که نمی‌تواند ادبیات ضد سوری خود را تغییر دهد و می‌خواهد با یک حرکت پاندولی از ادبیات قبل و حرکت به سوی تغییر مواضع پیشین به نحوی خود را از پرونده سوریه نجات دهد.

^[1] این خبر مربوط می‌شد به نشست مشترکی که عادل الجبیر، وزیر خارجه

^[2] این خبر مربوط می‌شد به نشست مشترکی که عادل الجبیر، وزیر خارجه